

8. Педагогика: большая современная энциклопедия / сост. Е. С. Рапацевич. – Минск: Современное Слово, 2005. – 720 с.

9. Педагогический энциклопедический словарь / гл. ред. Б. М. Бим-Бад. – М.: Большая Российская энциклопедия, 2003. – 528 с.

10. Янишин О. К. Формування медіа грамотності майбутніх перекладачів у процесі професійної підготовки у ВНЗ / О. К. Янишин // Наукові записки. Серія: Педагогіка. – 2013. – № 3. – С.4

В статье рассматривается сущность коммуникативной компетентности будущих переводчиков. Проанализированы понятия «профессиональная компетентность», «профессиональная подготовка». Освещены виды учебной деятельности: квазипрофессиональная деятельность, которая воспроизводит условия, динамику производства и отношения занятых в нем людей; учебно-профессиональная деятельность, выражается в исследовательской деятельности студента (подготовка докладов и выступлений на конференциях). Раскрыты методы, используемые в процессе профессиональной подготовки: метод анализа конкретных ситуаций, метод кейсов, исследовательский метод.

Компетентность, коммуникативная компетентность, профессиональная подготовка переводчиков, деятельность, методы.

The article describes the essence of the communicative competence of interpreters. They had analyzed the concept of «professional competence», «professional training». They had analyzed types of learning activities: quasiprofessional activity that reproduces the conditions and dynamics of employment and relations of employees; teaching and professional activity, expressed in student research activities (preparation of reports and conference papers), educational and work practice course and diploma projects, where previously acquired knowledge, skills and ownership fixed and applied in practice. The article describes the methods used in the process of professional training - a method of analysis of specific situations or method of cases. The aim of research method is obtain of new knowledge and behavior in relation to the specific situation. The combination of these methods provides creating your own project based on an existing concrete situation.

Competence, communicative competence, training interpreters, activities, methods.

УДК 371.132

ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНА ЕТИКА МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ В ЗАРУБІЖНИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ

А. А. Каленський, кандидат педагогічних наук, доцент

Розглянуто сучасні підходи до розвитку професійної етики викладачів вищих навчальних закладів у іноземних дослідженнях. Не

©А. А. Каленський, 2014

зважаючи на різні соціально-економічні устрої країн, що досліджувалися, ціннісні орієнтації в них пов'язані з урахуванням загальносвітових тенденцій до розвитку світової освіти і змін на ринках праці при збереженні переваг і достоїнств національних шкіл, програмних і ціннісних орієнтирів суспільства на підвищення соціального статусу вчителя, впровадження в освітній процес нових педагогічних технологій, розширенню педагогічних досліджень.

Етика, педагогічна етика, професійно-педагогічна етика, педагогічна культура, моральна свідомість, модель професійно-етичної підготовки.

Постановка проблеми у загальному вигляді. У багатьох країнах світу вища освіта в процесі реформування зазнає певних проблем і труднощів: створення соціально справедливих умов доступу до вищої освіти, вдосконалення професійної кваліфікації викладацьких кадрів, орієнтація підготовки фахівців на отримання інноваційних умінь та навичок, підвищення якості викладання, можливості працевлаштування випускників, забезпечення рівноправного доступу до міжнародної співпраці, прояви міжрасової, міжконфесійної, міжетнічної та гендерної дискримінації.

У Штаб-квартирі ЮНЕСКО з 5 по 9 жовтня 1998 р. на Всесвітній конференції з вищої освіти була прийнята "Всесвітня декларація про вищу освіту для XXI століття" [1]. В ній були визначені завдання, функції та новий підхід до вищої освіти у світі, позначена нова парадигма освіти: підхід до людини як до вищої цінності, головної умови розвитку суспільства на сучасному етапі. Тому питанням гуманізації вищої освіти, формуванню та розвитку морально-етичних якостей викладачів під час їх підготовки та перепідготовки приділяють значну увагу все більше дослідників в галузі освіти у всьому світі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Процес формування та розвитку теоретичних основ педагогічної етики в Росії як галузі наукового знання має достатню історію, фундамент цієї галузі був закладений у працях К. Ушинського, П. Каптерєва і К. Вентцеля. Подальший розвиток ця теорія отримала в працях радянських та російських вчених (Е. Гришин, З. Гунаєва, М. Дудіна, Т. Ермолаєва, Т. Ісаєва, Л. Островська, О. Позднякова, О. Царєгородцева, А. Шаров), які дослідили проблему формування етично-моральної свідомості в контексті розроблених ними концепцій і теорій навчання та виховання.

В університетах Західної Європи накопився позитивний досвід покращення якості підготовки випускників вищих навчальних закладів. Зарубіжні колеги (П. Бурдьє, М. Ді Сімонє, С. Геллерт) приділяють чималу увагу розвитку університетів Західної Європи в силу значущості їх традицій та досвіду. Аналіз ефективності університетської освіти цих країн дає можливість екстраполяції її на вітчизняну освітню систему.

Мета – дослідити питання професійно-педагогічної етики майбутніх викладачів в зарубіжних дослідженнях.

Виклад основного матеріалу дослідження. Аналіз розробленості поняття "педагогічна культура" у російській педагогічній літературі дозволив виділити три основні наукові школи: наукову школу академіка РАО Є. Бондаревської (м. Ростов-на-Дону), академіка РАО В. Сластьоніна (м. Москва), професора І. Ісаєва (м. Белгород), які займаються вивченням цього явища. Принципово новим є вивчення сутності та структурної організації педагогічної культури викладача, побудова її моделі з позицій компетентнісного підходу. Розроблена структура педагогічної культури викладача, представлена у вигляді системи ключових професійних компетенцій, що дозволяє вирішити деякі важливі проблеми освіти і досягти відповідності між вимогами, що пред'являються до якості підготовки фахівців з вищою освітою, діяльністю викладачів з актуалізації особистісних якостей студентів. Крім того, практичне використання моделі формування та вдосконалення педагогічної культури в умовах гуманістичного і демократичного культурно-освітнього середовища робить процес формування компетенцій особистісно організовуваним, соціально важливим і науково обґрунтованим [3].

Сучасні підходи до розвитку професійної етики як майбутніх педагогів так і викладачів вищих навчальних закладів знайшли місце в багатьох сучасних дослідженнях російських вчених.

Розроблено модель професійно-етичної підготовки майбутнього педагога професійного навчання в контексті компетентнісного підходу, яка включає основні дидактичні компоненти: цілі, підходи, принципи, інноваційну спрямованість, зміст програми, результати і визначає цільові (виховну, навчальну та розвиваючу) та операційні (навчально-методичну, організаторську, діагностичну, виробничо-технологічну, науково-дослідну, творчу тощо) функції професійної діяльності педагога. Модель включає в себе етапи формування (продуктивний, конструктивний, інтелектуально-творчий) рівні сформованості професійно-етичної підготовленості педагога професійного навчання, цілі, підходи, принципи, технології, інноваційний зміст, методи, форми, засоби, дидактичні вимоги, контроль та оцінку результатів [2].

Визначена специфіка позитивного впливу розвитку педагогічної етики вчителя на ефективність освітнього процесу в школі, яка обумовлена тим, що етичні аспекти відіграють важливу роль у комунікативній діяльності вчителя і багато в чому визначають характер його взаємодії з учнями, батьками, колегами [6].

Доведено, що принципами формування моральної свідомості майбутнього вчителя є принцип єдності теорії педагогічної моралі і моральної практики, принцип єдності моральної свідомості та моральної діяльності, принцип комплементарності, принцип інтеграції і взаємодії етичного і педагогічного знання, принцип морально-етичної рефлексивної спрямованості процесу навчання студентів у педагогічному навчальному закладі, принципи морального вибору. Педагогічна інтерпретація даних принципів повинна бути здійснена в рамках етико-педагогічного підходу до формування моральної свідомості майбутнього вчителя, що розуміється

як сполучення, взаємодія етичного і педагогічного знання, так і сполучення загальнонаукового та конкретно-наукового рівнів методології [4].

Сучасна освіта, вважають російські вчені, перетворюється в сферу послуг, направляє свої ресурси не на розвиток моральності учня, а на формування успішної людини, орієнтованої в першу чергу на користь, а не на благо. Освіта далеко не завжди звертає увагу на те, що виховання в учня чесноти повинно призводити до того, що його благо почне збігатися з благом іншого, з ким він пов'язаний і взаємодіє. Моральна свідомість молоді при моделюванні світу звертає увагу не на цінності буття, цінності індивідуального людського існування, екзистенційні цінності, а на натуральні (матеріальні) блага, які є одним з критеріїв успішності в житті.

Освітня система Франції є гарантом підготовки своїх громадян до життя у відкритому суспільстві (локальному, національному, загальноєвропейському, світовому), так і гарантом збереження національно-культурної ідентичності.

Історично саме Франція є родоначальницею компаративної педагогіки (Жюльєн Паризький – XIX ст.) і визнаним авторитетом в галузі фундаментальних і прикладних досліджень міжнародної освіти. Дослідження французьких вчених (А. Бьенеме, Л. Феррі, О. Галл, А. Леон, А. Прост, П. Роселло) зробили величезний вплив на формування педагогічного світогляду і складання сучасної парадигми освіти у Франції, стали широко відомі у всьому світі.

Освіта у Франції у своєму розвитку пройшла два масштабних історичних періоди: дореволюційний та післяреволюційний, у межах кожного з яких виділяються основні історичні етапи: античність, середньовіччя, королівський режим, революція і реставрація (дореволюційний період); перша хвиля індустріалізації і друга хвиля індустріалізації (постреволюційний період).

Кожна історична епоха забезпечила освітній системі країни конкретну історичну форму, визначену політичними, ідеологічними, організаційно-правовими, економічними та культурними передумовами, які зумовили її ціннісні орієнтири та пріоритетні установки.

Система освіти Франції є унікальним явищем педагогічної дійсності в сучасній Європі в силу наступних обставин:

- культурно-історична унікальність, політична та економічна стабільність сучасної Франції становлять фундамент французької системи освіти, являючи її європейським зразком збереження національно-культурної самобутності, що, в свою чергу, забезпечує передачу суспільної історичної спадщини наступному поколінню, а самій системі – модельне і парадигмальне визначення, цільову установку, відповідність критеріям успішного функціонування;

- послідовна інтеграція системи освіти Франції в європейську освітню систему, відповідність загальносвітових освітніх стандартів забезпечена політикою сучасних реформ, що здійснюється через розв'язання задач системи, дотримання її основних принципів, пов'язаних з процесом інтернаціоналізації освіти;

– політика інтернаціоналізації освітньої системи Франції будується на фундаменті рівності можливостей та відкритого доступу до всіх освітніх ступенів, безперервності, транспарентності, високої якості освіти, міжнародної складової в змісті освіти, визнання академічних ступенів і звань, студентської та академічної мобільності, регулюючої і відповідальної ролі держави, гуманізації та культуровідповідності, тобто у відповідності з тими основоположними принципами освітньої системи, які відповідають її парадигмі, зміцнюють її національні і регіональні інтереси;

– політика інтернаціоналізації системи освіти Франції категорично не сприймає загальносвітові тенденції комерціалізації освіти, непродуманої структурної ломки, безпідставного скорочення термінів освітніх маршрутів, втрачання академічних умінь, безконтрольності та анархії, тотальної експансії англомовства;

– інтернаціоналізація – одна з найважливіших зовнішніх умов впливу на систему освіти, негативний вплив якого регулюється і зменшується завдяки системним якостям ентропії, лабільності та оптимізації взаємодії зовнішніх і внутрішніх умов розвитку системи.

Вища освіта Німеччини цікава своїми багатючими історичними традиціями, в силу яких їй вдавалося відігравати провідну роль у світі в галузі науки і освіти протягом більш ніж двох століть, а Гумбольдтовська модель університету служила еталоном для університетів Європи та світу.

У дослідженнях німецьких учених Т. Адорно, Х. Шельскі, К. Фюра, аналізуються реформа та специфічні риси німецької системи освіти, в тому числі і вищої. Історичні традиції вищої школи Німеччини знайшли місце в дослідженнях В. Гумбольдта, Ф. Паульсена, К. Ясперса.

У світлі нових завдань до вищої освіти, які постають в ХХІ ст., німецька вища школа має цілий ряд принципових переваг. До них відноситься:

1. Закріплена Основним законом свобода мистецтва і науки, досліджень і викладання, а також право вільного вибору професії, місця роботи та навчання.

2. Велика кількість і різноманіття вищих навчальних закладів, що робить німецьку систему освіти принципово гнучкою.

3. Різноманітна система вищої освіти відповідає настільки ж багатоаспектній системі сприяння науці, яка включає державні структури, приватні фонди і велику кількість промислових корпорацій.

4. Політика у сфері науки відводить університетам в фундаментальних дослідженнях традиційно виняткове місце.

5. Підтримка молодих наукових кадрів, в якості еліти майбутнього, завжди відігравала важливу роль в сфері освіти і науки.

6. Ще одна особлива ознака німецької системи освіти полягає в її чудовій мультимедійній інфраструктурі.

У дослідженнях вчених Німеччини розглядаються проблеми, пов'язані з розвитком неокантианської традиції в педагогіці: В. Датлер [7] досліджує можливості психоаналітичного методу у вихованні дітей та

перевихованні дорослих; Г. Перс [5] виявляє лінії генезису деяких методологічних напрямків сучасної педагогіки; Г. Крюгер [8] зачіпає проблеми феноменологічної і структуралістської педагогіки.

Сучасні напрямки в сфері педагогіки Німеччини склалися переважно в рамках німецьких філософських, природничонаукових, медичних, лінгвістичних і психологічних традицій. Винятком є інструменталістський напрямок педагогіки, який бере ідейний витік в прагматичних поглядах американських мислителів Дж. Ройса і Дж. Дьюї, що зазнав сильного впливу установок теорії "дієвого споглядання" Ф. Фребеля, і, незважаючи на значну переінтерпретацію і національно-специфічну переорієнтацію проблематики, вона зберігає термінологічну і концептуальну єдність з позиціями американського інструменталізму. Операційний напрямок педагогіки в країні, що є логічним продовженням ідей інструменталізму, розвиває свою проблематику переважно в руслі німецьких гносеологічних традицій.

Важливе місце у вищій освіті Німеччини займає підготовка викладачів. Їх професійні та особистісні якості розглядаються в нерозривній єдності. Найважливішими серед них вважаються справжність (відвертість), повага і емпатичне розуміння учнів. На переконання представників гуманістичної педагогіки головним у вихованні є особистість вчителя, який повинен являти для тих, хто навчається якийсь ідеальний зразок поведінки. Досягти такого впливу на особистість тих, хто навчається можна, можливо насамперед за допомогою правильної (гуманістичної) організації процесу спілкування та системи взаємовідносин між суб'єктом і об'єктом виховання. При цьому звичайно ж викладач, з одного боку, повинен володіти необхідними особистісними якостями, а з іншого, як педагог-професіонал, мати здатність і вміння застосовувати відповідний інструментарій в своїй діяльності.

Сама ж підготовка викладача під впливом гуманістичної педагогіки приймає все більш практико-орієнтований характер, що втім, не знижує рівня фундаментальної підготовки. Студенти насамперед готуються саме до практичної діяльності в закладах освіти.

Висновки. Таким чином, аналіз сучасних підходів до розвитку професійної етики викладачів вищих навчальних закладів у іноземних дослідженнях, що не зважаючи на різні соціально-економічні устрої країн, ціннісні орієнтації, що пов'язані з урахуванням загальносвітових тенденцій розвитку світової освіти та змін на ринках праці, зберігаються переваги і достоїнства національних шкіл і ціннісних орієнтирів суспільства. Здійснюється підвищення соціального статусу вчителя, впровадження в освітній процес нових педагогічних технологій, розширення досліджень у сфері морально-етичних відносин в галузі освіти. Базовим в підготовці майбутніх викладачів є положення Квінтіліана про те, що тільки моральні люди можуть виховати моральне покоління.

Перспективи подальших наукових досліджень. Подальші розвідки направлені на особливості формування та розвиток професійної етики викладачів в університетах економічно розвинутих країн світу.

Список літератури

1. Всемирная декларация о высшем образовании для XXI века: подходы и практические меры (Принята на Всемирной конференции ЮНЕСКО «Высшее образование в XXI веке: подходы и практические меры» (Париж, 5-9 октября 1998 г.) / Реферат // Альма Матер (Вестник высшей школы). – 1999. — № 3. – С. 29-35.
2. Ермолаева Т. В. Профессионально-этическая подготовка будущего педагога профессионального обучения в высшей школе: дис... канд. пед. наук: 13.00.08 / Т. В. Ермолаева; Московский гос. инд. ун-т. – М., 2008 – 223 с.
3. Исаева Т. Е. Педагогическая культура преподавателя как условие и показатель качества образовательного процесса в высшей школе: дис... д-ра пед. наук: 13.00.01 / Т. Е. Исаева; ГОУВПО "Ростовский государственный педагогический университет". – Ростов-на-Дону, 2003. – 427 с.
4. Позднякова О. К. Формирование нравственного сознания будущего учителя в процессе обучения в педагогическом университете: дис... доктора педагогических наук: 13.00.01 / О. К. Позднякова; Самарский гос. пед. ун-т. – Самара, 2006. – 492 с.
5. Перс Г. Мария Монтессори/ Г. Перс //Перспективы, 1983, № 4, – С. 141-151.
6. Царегородцева О. С. Развитие педагогической этики учителя как фактор повышения эффективности образовательного процесса в школе: дис... канд. пед. наук: 13.00.01 / О. С. Царегородцева; ГОУВПО "Московский педагогический государственный университет". – Москва, 2010. – 163 с.
7. Datler W. Geschichte der Psychoanalyse. Berlin: Springer, 1989. – 134 s.
8. Krüger, H.H. Einführung in Theorien und Methoden der Erziehungswissenschaft. München: Leske + Büdlich. 1996. – 250 s.

Рассмотрены современные подходы к развитию профессиональной этики преподавателей высших учебных заведений в зарубежных исследованиях. Несмотря на различные социально-экономические уклады стран, которые исследовались, ценностные ориентации в них связаны с учетом общемировых тенденций развития мирового образования и изменений на рынках труда при сохранении преимуществ и достоинств национальных школ, программных и ценностных ориентиров общества на повышение социального статуса учителя, внедрение в образовательный процесс новых педагогических технологий, расширению педагогических исследований.

Этика, педагогическая этика, профессионально-педагогическая этика, педагогическая культура, моральное сознание, модель профессионально-этической подготовки.

The higher education in a number of countries faced the same problems and challenges while reform process is ongoing: establishing socially equitable access to higher education, the improvement of professional skills of teaching personnel, orienting of training process at obtaining innovation skills, improvement of education quality, employment assistance for graduates, ensuring equal access to international cooperation, demonstration of interracial, interfaith, inter-ethnic and gender discrimination. The foreign studies current approaches regarding the professional ethics development of universities' teaching personnel were considered in this article. Despite the different socio-economic structure of the countries which were analyzed,